

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Journal of Social Sciences

p-ISSN:1300-9702 e-ISSN: 2149-3243

Osmanlı Devleti'nde Özel Bir Koruma Birliği: Harbeciler

A Special Protection and Unit in the Ottoman State: Harbeciler

Emrah MARAL¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Sinop, emaral@sinop.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2418-9739

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:

05.02.2025

Kabul/Accepted:

20.06.2025

DOI:

10.18069/firatsbed.1633912

Anahtar Kelimeler

Harbeci, Suç, Ceza, Esir,
Muhzır Ağa

Keywords

The Harbeci troops, Crime,
Punishment, Captive,
Muhzır Ağa

ÖZ

Bu makale, Osmanlı Devleti'nde Muhzır Ağa'nın maiyetinde bulunan özel bir kolluk kuvveti olan Harbecileri konu edinmektedir. Harbeciler, ellerinde ucu gümüşten Harbe taşımaları nedeniyle bu isimle anılmışlardır. Sırtlarında da kaplan postundan bir giysi bulunurdu. Devlet teşrifatı sırasında Muhzır Ağa'nın yanında bulunarak protokole katılırlardı. İstanbul'da Yeniçeri Ortasında bulunurlar ve Yeniçeri Ağası'nın yanında da kol gezerlerdi. Ayrıca Osmanlı yönetiminde suça karışan sürgün, kalebentlik ve katle bedel hapis cezası olarak kesinleşen kişilerin nakil sürecinde Divan-ı Hümayundan çavuş mübaşeretle Harbeciler görev almaktadır. Bunlar genelde suç mahali olan kalelere suçluları teslim ettikten sonra Kale Dizdarından aldıkları belge ile İstanbul'a dönerlerdi. Harbeciler, devlet görevlilerinin bir yere görevlendirilmesi, savaşlarda ele geçirilen esirlerin nakli sürecinde de görev alırlar ve bunlara harcırah ile at verilir. 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın ortadan kaldırılmasından sonra Harbeciler grubu da lağvedilerek bunların yerine Kavas Teşkilatı kurulmuştur. Harbecilerin devlet içerisindeki misyonu hakkında bilgi vermek istenen bu çalışmada, Harbeci Teşkilatı, görevleri ve hangi suçlarda görev aldıklarına dair Osmanlı Arşiv belgeleri ve tetkik eserlerden edindiğimiz bilgileri değerlendireceğiz.

ABSTRACT

This article focuses on the harbeci troops, a special law enforcement force in the Ottoman Empire, who were in the retinue of the Muhzır Ağa. The Harbeci troops were so named because they carried a silver harbe in their hands. On their backs they wore a tiger-skin garment. During the state ceremonies, they would participate in the protocol by being next to Muhzır Ağa. In Istanbul, they were located in the centre of the Janissary Centre and travelled with the Janissary Ağa. In addition, in the process of transferring people who were involved in crimes in the Ottoman administration and whose sentences were finalised after they were sentenced to nafi, imprisonment for murder and imprisonment for imprisonment for murder, Harbeci's were assigned by the Divan-ı Hümayesi with a sergeant's intermediary. After delivering the criminals to the fortresses where the offences were committed, they would return to Istanbul with the document they received from the castle's captain. Harbeci troops also took part in the assignment of state officials and the transport of prisoners captured in wars, and they were given per diems and horses. In 1826, after the abolition of the Janissary Corps, the cadet corps was abolished and the Kavas Organisation was established in their place. In this study, which aims to provide information about the mission of the cadet corps within the state, we will evaluate the information we have obtained from Ottoman archive documents and research works on the cadet corps, their duties and the crimes in which they were involved.

Atıf/Citation: Maral, E. (2025). Osmanlı Devleti'nde Özel Bir Koruma Birliği: Harbeciler. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 3, 1251-1260.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Emrah MARAL, emaral@sinop.edu.tr

1. Giriş

Osmanlı Devleti'nde şehirlerin fethinden sonra Kadı, Dizdar ve Subaşı gibi görevliler tayin edilirdi. Sancakbeyi'nin emrinde olan Subaşı vasıtasıyla asayiş sağlanırdı. Böylelikle şehirlerde kanunların uygulanması ve güvenliğin sağlanması amaçlanmaktaydı. Taşrada görevli Subaşılar aynı zamanda inzibat işlerinin yanında ticaret ile de ilgilenirlerdi. Asayişle ilgili güvenlik amacıyla kol gezme uygulanır ve suçlu görülenler, adalet önüne çıkartılarak cezalandırılırlardı. Subaşılar suçlulukları mahkeme kararı ile belli olanların ödedikleri ücretleri Sancakbeyi'ne vermekteydiler (İlgürel, 2009: 448; Özkaya, 1994:16). Kol gezme ile ilgili Yeniçeri Ağası da İstanbul'da asayişin temin eder ve emrindeki heyetle denetleme yapardı. Yeniçeri Ağası padişahın Cuma namazından çıkışında maiyetindeki Yeniçerilerle beraber selamlıkta bulunurdu. Sefer sırasında da padişahın koruyucusu ve has askeriydiler (Halaçoğlu, 2014: 51-52).

Devletin güvenlik ve asayişini sağlamak amacıyla temel kadrolar oluşturulduktan sonra, özel birimler olarak nitelendirilebilecek kadroların da teşkil edildiği görülmektedir. Örneğin Yeniçeri Ocağı'nda görev yapan Muhzır Ağa, Yeniçeri Ocağı'nın Divan-ı Hümayun'da ve Babıâli'deki¹ işlerini takip eden yüksek rütbeli Yeniçeri kumandanı idi. Bu görev, Yavuz Sultan Selim döneminde oluşturulmuştur. Yeniçeri Ocağı'nın ileri gelen zabıtlarından biri olan Muhzır Ağa'nın belirli bir makamı yoktu. Ağa bölüklerinin birine komuta ederdi. Hangi ağa bölüğüne kumanda ederse oraya "Muhzır Bölüğü" ya da "Muhzır Ağa Ortası" denilirdi. XVII. yüzyılda zaman zaman 26., 27. ve 34. bölükler, XVIII. yüzyılda ise 28. bölük Muhzır Ağa Bölüğü olarak teşkil edilmiştir. Söz konusu orta, 201 yeniçeriden oluşmaktaydı. Muhzır Ağa, savaş ve barış dönemlerinde, bölük halkıyla beraber Sadrazamın maiyetinde bulunurdu. Bâbîâli ile ocak arasındaki ilişkiler, Muhzır Ağa aracılığıyla gerçekleştirilirdi. Kendisi, bölük halkıyla beraber vezir dairesinin korunmasına da memur olup, Sadrazam kol gezerken yanında bulunurdu. Muhzır Ağa'nın yanındaki yeniçerilerin 60'ı Kapı Kethüdası diye anılır ve bunlar Sadaret makamından verilen emirlerin icrasına da memur bulunurlardı. Muhzır Ağa, ocağın hukukunu Sadrazama karşı korumakla görevli idi. Maiyetinde suçluların hapsi ve tutuklanmalarında hizmet eden ve Harbeci adıyla anılan efradı vardı (Sertoğlu, 1986: 229; Ahışalı, 2020: 85-86). Biz bu çalışmamızda Harbeci Teşkilatı'nın ne olduğunu, hangi görevleri ifa ettiğini Osmanlı Arşiv belgelerinin ışığında incelemeyi amaçlamaktayız.

2. Harbeci Teşkilatı ve Yapısı

Harbeciler, Yeniçeri teşkilatının içerisinde yer alan bir birliktir. Fiilen Yeniçeri denilebilecek kişiler, her Orta'nın kışlasında, Usta, Odabaşı, Bayraktar, Mütevellî, İmam ve Karakullukçular olarak beş altı yüz kadar subay ve erlerden oluşurdu. Ayrıca kolluklarda bulunan birer çorbacı ile kolluk askerlerinden Harbeci ve Mumcu adıyla ağa kapısında iki yüz civarı kişi bulunurdu (Mustafa Nuri Paşa, 1992: 114). Harbeciler, Yeniçerilerden "Bölük" adı verilen Orta'nın 56. Bölüğü erlerinden oluşurdu. Harbecilerin bir kısmı Yeniçeri Ağasının eşliğinde görevlendirilir ve ağanın arkasından giderken, bir kısmı da Yeniçeri erkan subaylarından "Muhzır Ağa"nın yönetiminde tomruk işlerinde çalıştırılır ve Bâbîâli'de bulunurlardı. (Mahmud Şevket Paşa, 1983: 57). Sancağ-ı Şerif'in çıkarılması ve alay esnasında Muhzır Ağa Ortası bayrağı ve kırk nefer Harbeci, sırtlarında kaplan postu² ve ellerinde ortası sırmalı harbeleriyle hazırlanmış olarak katılırlardı (Aktepe, 1978:119; Taylesanizade Hafız Abdullah Efendi, 2003: 279). Harbeciler, ellerinde harbe³ taşımamasından dolayı

¹ Bâbîâli 15. ve 16. yüzyıl kaynaklarında nadiren Bâb-ı Hümayun, Divân-ı Hümayun manasında geçerken bu dönemde sadrazam dairesi anlamında kullanılmamıştı. 18. yüzyılın sonlarına doğru "Sadrazam Dairesi" ve "Paşa Kapısı" anlamında Bâbîâli kullanılmaya başlanmıştır. 19. yüzyıla gelindiği vakit Sultan Abdülmecid ve Abdülaziz'in saltanat dönemlerinde ise tek başına Osmanlı hükümetini ifade etmeye başlamıştır. (İpşirli, 1991:378).

² Kaplan, Türklere alplik ongunu, güç, kuvvet, yiğitlik hükümdarlık ve taht simgesi olmuştur. Kaplan postu, pars beneği motifi, Osmanlı Devleti'nde özellikle XV. yüzyıldan itibaren çatma kaftan kumaşlarında değişik form ve kompozisyonlarda sonsuzluk prensibine göre yoğun bir şekilde tek yuvarlak motif şeklinde kullanılmıştır. Bu motifler XVI. yüzyılda da kullanılmaya devam ederek motiflerin içerisine birden fazla yuvarlak yerleştirilerek diğer motiflerle kompleks kompozisyonlar içerisinde kullanılmıştır. Kaplan postu motifi XVII. yüzyılda da kullanılmaya devam etmiştir. (Yurt, 2020: 1176-1179).

³ Kısa mızrak şeklinde bir silahın adıdır. Önceleri "köşklü" adı verilen yangın habercisinin taşıdığı ucu demirli değneğe de harbe dilmıştır. (Develioğlu, 2015: 377; Pakalın, 1971: 737).

bu isimle anılmışlardır. Ayrıca Harbe, barış zamanında Harbecilerin bir rütbe işaretiydi (Çoruhlu, 2020: 5). Osmanlı Devleti'nde, Sadrazam İstanbul'da güvenlik amaçlı kol gezerken yanında Muhzır Baş bulunurdu. Ocak halkından uygunsuz tavırları görülenler, Sadrazam tarafından cezalandırılmaları istenilince bu kişiler Muhzır Baş tarafından yakalanılarak cezalandırılırdı. Harbeciler, Muhzır Ağa'nın maiyetinde bulunurlar, suç işleyenlerin cezalandırılması ve tevkif edilmelerinde görev alırlardı (Uzunçarşılı, 1988a:209). Arkalarına kaplan postundan bir giysi, başlarına da keçe giyerlerdi. Bellerine balta astıkları gibi, ellerinde de Harbe taşımışlardır. Yeniçeri Ağaları da bir yere gittikleri vakit yanlarında Harbeci bulundururlardı. Muhzır Ağa önce kabahatlıleri davet eder ve suçu oranında tomruğa⁴ vururdu. Bu kişiler Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra ortadan kalkmış ve Muhzır Ağa'nın unvanı Tomruk Ağası olarak değiştirilmiştir (Pakalın, 1971: 737). Harbecilerin yaptıkları işler, Humbaracı Erleri ve Kırçalı Sekbanlar tarafından görülmeye başlamıştır. Bu dönemde taşrada vezirlerin dairesinde eli gümüş değnekli kavaslar çalıştırıldığından, bunlara benzetme ile Bâbîâlî'de ve Serasker maiyetinde de kavaslar çalıştırılmıştır (Mahmud Şevket Paşa, 1983: 57). Harbeciler, görev mahalline giderken kendilerine talep etmeleri halinde at verilirdi. Kira usulü verilen atların ücretinin ödenmesi için hazineden izin verildiğini görmekteyiz. 13 kıt'a Divan tezkiresi gereği Mekkari Baş tarafından verilen mekkari bargirlerinin ücretleri, Baş Muhasebe'den hesap ettirildikten sonra, Orduyu Hümayun'a gidecek hademe, iki nefer tercüman ve maiyetlerine tayin olunan Kapı Kethüdalrı ve Harbecilere gereken ücretlerin miri hazineden verilmesi üzere karar çıkmıştır. Burada İstanbul merkezinden Büyükçekmece, Kırkkilise, Tekfur Dağı'na memur kılınan adı geçen görevlilere on beş adet kiralık at verilmesi için emir verilmiştir. Mekkari Baş tarafından verilen mekkari bargirlerinin ücretleri baş muhasebeden ücret tespit ettirilerek 55,5 kuruş olarak belirlenmiştir. Bu ücrete indirim istenilerek 5.5 kuruşa indirilmesi ve 50 kuruşuna da indirim yapılması için tezkire yazılmış ve hüküm verilmiştir (BOA, C. NF. 23-1131). Belgelerden anlaşıldığı üzere, Asitane'den Büyük Çekmece'ye kadar Harbecilere bargir verilirdi. Mekkari Baş tarafından Asitane'den Büyükçekmeceye varıncaya dek Ocağ-ı Amire tarafından orduyu hümayuna gönderilen on nefer Harbeciye ücretleri miri hazineden verilmek üzere on bir adet at verildiği görülmüştür (BOA, AE. SMHD. II:96-8169). Harbecilere at verildiği vakit bazen de bölge ahalisinin vergiden muaf olacakları kendilerine bildirilmiştir. Boğdan Voyvodası'nın yakaladığı bir Moskov (Rus) esirinin İstanbul'a gönderilerek hapsedilmesi için Kapı Kethüdası ve üç nefer Harbeci görevli kılınmıştı. Harbeciler ve Kapı Kethüdası hangi kazaya varırlar ise ücretleri ahalinin vergisine takas olunmak şartıyla beş adet at tedarik edilmesi ve dört nefer de silahlı adam yanlarına verilerek sağ salım İstanbul'a varmaları üzerine hüküm verilmiştir (BOA, A. DVNSMHH.d. 57-755).

Harbecilerin, suçluların tevkif ve hapsi ile ilgili nakil işlemlerinde sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz. İstanbul'da görev yapan Harbecilerin yerine getirdiği mübaşeret hizmetinin, taşrada yasakçı veya kavas unvanını taşıyan görevliler tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Harbeciler, İstanbul'da Muhzır Ağa'nın emrinde görev yapan bir Kapı Kethüdası'nın amirliği ve denetimi altında görevlerini gerçekleştirirken, yaptıkları hizmet karşılığında kendilerine harcırah ödenmiştir. Böyle olunca suçlunun sürgündeki mübaşeret görevi, kendisinin üzerinde olan Kapı Kethüdası'na geçmekteydi (Canatar, 1997: 72). Kapı Kethüdası ve Harbecilere harcırah verilmesi için devlet tarafından gerekli yerlere ferman gönderilirdi. Meştay-ı Hümayun'dan Varna tarafına devlet işi için gönderilen bir nefer Kapı Kethüdası ve bir nefer Harbeciye verilmek üzere, her birine onar kuruş verilmesi için ferman çıkmıştır (BOA, AE.SABH.I. 51-3620). Kapı Kethüdası ve Harbeci görevli kılınarak suçluların teslimi ya da iade süreci yapılırdı. “*sâ'ir iktizâ edenlere hitâben emr-i 'âlî ile ve bir nefer Kapu Kethudâsı ve iki nefer Harbeci mübaşeretiyile Golos İskeleye'ne i'âde vü ircâ' kılınmışlar idi*” (Şâni-zâde Mehmed 'Atâ'ullah Efendi, 2008:1055). Harbecilerin ikamet ettiği yerlere bakınca, bazen hanlarda kiracı olarak kaldıklarını tespit etmekteyiz. Kaldıkları hanın kirası ödenmeyince, hanı işleten kişinin verdiği arzuhalde Harbecilerin ne kadar kira ile konakladıkları ve handa kaç odayı kullandıkları tespit edilmiştir. Verilen arzuhalde Sultan Bayezid'de Merkebcı kapısında merhum Valide Kethüdası Yusuf Ağa'nın inşa ettirdiği hanın üst katında Harbecilerin konakladıkları ve bu odaların gediği irsen intikal ederek

⁴ Moğollar tarafından yaygın bir şekilde kullanılan Bukağı takmak (Tomruğa vurmak) yaygın bir ceza türü olmuştur. Osmanlı Devleti'nde de bu ceza türü kullanılmıştır. Bukağı, kişiye psikolojik ve fiziksel yönden işkence etmek amacıyla hazırlanmış dört köşeli bir tahtadır. İşkenceci tarafından suçlunun boynuna geçirilerek omuzlarına yerleştirilir ve mahkûmun kolları da tomruğun uç kısımlarına bağlanarak suçlu cezalandırılırdı (Köklünar, 2023:496).

yetimlere harcanmıştır. Fakat odalardan altı aydan beri herhangi bir ücret alınmadığı için divana arzuhal sunulmuştur. Verilen telhis mucebince Harbeci neferatının kaldığı oda sayısı 20, bunların iki aylık ödemesi oda başına 12 kuruştur. Hazineden aylık 240 kuruş ödenek gelerek, iki ayın ücreti olarak 480 kuruşun ödenmesine dair hüküm verilmiştir (BOA, C. AS. 657-27623).

İşyan gibi durumlarda düzenin sağlanması ya da huzurun yeniden oluşturulması için görevlilerin yanında mübaşir olarak Harbecilerin görevlendirildiği olmuştur. Rumların isyanı gibi durumlarda Patrikhane tarafından gerekli yerlere aforoz kâğıtları gönderilirdi. Varna ve ona tabi mahallerde ikamet eden Rum Milleti'ne aforoz kâğıtları, Patrikhane'den Varna Metropolit Rahip Filonyus yanında görevli mübaşir ile metropolitliğine dahil olan yerlere gönderilmiştir. Buradaki görevliler tarafından kendisine müdahale edilmemesi için Varna Muhafız Vekili'ne ve ona tabi kazalarla, Fenar ve Çatalca ve tabi olan kazaların hakim ve zabitlerine 30 Nisan 1821 tarihinde mektup gönderilmiştir. Zikredilen aforoz kâğıtlarıyla beraber, gereken yerlere gidecek metropolitlere Bâbüâli'den Çukadar ve Harbeci gibi mübaşirler tayin edilmiştir. Bunların gideceği mahallerin hâkim ve zabitlerine gerekli yazışmalar yapılmıştır (Şânî-zâde Mehmed 'Atâ'ullah Efendi, 2008: 1106).

Ulufe dağıtımı esnasında padişahın maiyetindekiler Harbeci kıyafetlerini giyerlerdi. Padişah da Birinci Bölüğe bağlıdır ve oradan ulufe almıştır. Ulufe töreninin ertesi günü Padişah, Yeniçeri Ağası kıyafeti giyerek, yanında bulunan Harbeci kıyafetindeki adamlarıyla Birinci Ortanın kışlasına geçmiştir. Padişah, Şehzadebaşında bulunan ve Osman Baba Türbesi'nin üstünde olduğu söylenen, kendisine mahsus dairede bir süre dinlendikten sonra, belirli miktarda olan ulufesini geleneksel törenle almıştır (Mustafa Nuri Paşa, 1992: 119).

Güvenlik aşamasında birçok görev alan Harbeciler suçluların teşhir edilmesi, sevki ve güvenliklerini sağlama konusunda birçok görevlerde bulunmuşlardır. Osmanlı Devleti'ne karşı isyan eden Abdullah bin Suud yakalandıktan sonra İstanbul'a nakil işlemi gerçekleştirilmiştir. Fakat devlete isyan eden ve birçok zorluk çıkaran birinin gemiden direkt indirilmesi yerine halka teşhir edilmesi istenmiştir. Suçlular, İstanbul Eyüp civarında Defterdar İskeleyi'ne çıkarılıp, gerekli görevlilerle birlikte Divan-ı Hümayun Çavuşları, Asesbaşı, Subaşı ve bunlara uygun memurlarla alay düzenlenmiştir. İsyen eden Abdullah ve tebasının zincirlerle nakli sırasında, ikişer taraflarına da Harbeciler bırakılarak ahaliye gösterilmesi için Divan Yoluyla mahkûmlar 1819 yılında Bâbüâli'ye getirilmişlerdir (Şânî-zâde Mehmed 'Atâ'ullah Efendi, 2008: 893).

Harbecilerin suçluların yakalanması ve ceza mahaline teslim edilmesinin yanında, esirlerin Harbeciye teslim edilmesi gibi görevlerde de bulunduğu görülmüştür. Bu görevi yerine getirirken de görevlendirme ücreti olarak kendilerine yol, navul ve yiyecek parası verilmesi için arzuhal yazılmış ve ücretlerinin verilmesine dair hüküm verilmiştir. Meşta-yı Hümayun'da mahpus bulunan 29 nefer esirin Varna'dan Tersane-i Amire zindanına getirilmesi için, üç nefer Harbeci görevlendirilmiştir. Harbeci ve esirlerin masrafları olan peksimetleri ve navul gemileri masrafları için gerekli olan harcırahlarının verilmesi üzerine arzuhal yazılmıştır. Arzuhal cevap olarak verilen tezkire ile Varna'dan Asitane'ye getirilecek esirler ve Harbecilere toplam 182 kuruş verilmek üzere baş muhasebeye izin verilmesi üzerine ferman yazılmıştır. (BOA, C. AS. 570-23947). İstanbul'a getirilmesi emredilen 17 nefer esirin teslim alınması için bir nefer Divan-ı Hümayun Çavuşu ve üç nefer Harbeci görevli kılınmıştır. Bunlara ücret verilmesi kural olduğu için, çavuşa 20 kuruş ve üç Harbeciye de onar kuruştan toplam 50 kuruş ödenmesi için ferman gönderilmiştir (BOA, AE.SABH.I. 296-19881). Harbecilerin görevi esnasında aldığı ücret bazen 5 kuruş⁵ bazen 10 kuruş bazen de 20, 25⁶ ya da 30 kuruş⁷ olmuştur. Seddülbahir Kalesi'ne kalebend edilmek üzere üç nefer mahkûmun sevki esnasında bir nefer çavuş ve iki nefer Harbecinin görevlendirme harcırahlarının verilmesi için Baş Yazıcı Efendi tarafından arzuhal yazılmıştır. Bunun üzerine çavuşa 10 kuruş ve iki nefer Harbeciye de her birine 5 kuruş olmak üzere toplam 20 kuruşluk bir harcırah verilmesi için Baş Muhasebeye kaydedilmiş ve ücretin ödenmesine dair hüküm verilmiştir (BOA, AE.SSLM.III. 96-5759). Hanika adlı yerde yakalanan generalin korunması için görev alan iki nefer Harbeciye

⁵ “Bozca Adaya me'mur bir nefer çavuş ile bir nefer Harbeci ber mu'tad iktizâ eden harcırahlarının i'tâsı ricasıyla arzuhaldir der-kenar olunan sabıkı mücebince merkur çavuşa on ve Harbeciye beş kuruş ki cem'an on beş kuruşa i'tâsı..” (BOA, C.ML. 264-10813).

⁶ “Malûm-u devletleri buyruldukda sâdır olan fermân-ı alileri ve derkenar olunan sâbıkı mücebince çavuş u merkûme altmış ve Harbeciye yirmi beş kuruş harcırah.” (BOA, C. DH., 41-2018).

⁷ “Bu def'a umûr-u mühimme ile Magosa'ya me'mur bir nefer divân-ı hümayun çavuşu ile ma'iyetine terfîk olunan bir nefer Harbeciye harcırah itâsu ricasıyla izzetlî çavuş ağa kullarının takriridir ma'lûm-u devletleri buyruldukda derkenâr olunan sabıkı ve hesab ittirildiği üzere çavuş-u merkuma altmış kuruş ve Harbeciye otuz kuruş ki cem'an doksan kuruş harcırahlarının verilmesi için.” (BOA, C. DH.,14-651).

aylık ve tayinat olmak üzere her birine 20 kuruştan 40 kuruş verilmesine dair ferman verilmiştir (BOA, AE.SSLM.III. 267-15420). Devletin görevlendirmesi üzerine Kıbrıs tarafına memur edilen bir nefer Kapı Kethüdası ile bir nefer Harbeciye harcırah verilmesi için arzuhâl yazılmış ve gelen hükümle Kapı Kethüdası'na 60 kuruş ve Harbeciye de 30 kuruş ödenmesi için Baş Muhasebeden karar çıkmıştır (BOA, AE.SSLM.III. 246-14312).

1800 yılında Girid Adası'nda bir kıta korvet ile korsanlığa başlayan Salih adlı kişi yağma ve adam kaçırmaya başlamıştır. Korsan Salih, Kıbrıs sahilinde su almak için demirleyen bir parça İspanya gemisini ele geçirmiş, gemide bulunan birkaç nefer İspanyالی ve beş nefer Fransalıyı esir edip Girit'e dönmüştür. Burada Laderd adlı cerrah, Nifriye adlı komiser ve Zebirod adlı mahzenci olmak üzere üç nefer Fransalıyı bazı kişilere satmıştır. Bunun üzerine Kandiyeye Muhafızı, Kandiyeye Kadısı, zabitan ve iş erlerine gönderilen hükümle, esirlerin tamamının bulunup ele geçirilmesi ve satılan Fransız esirlerin bulunarak Harbeciye teslim edilmesi ve bunların İstanbul'a gönderilerek Tersane-i Amire zindanına bırakılması için ferman yazılmıştır (BOA, C.BH. 205-9586). Esirlerin nakil sürecinde Tokat ve Amasya kalelerine yollanan kırk Fransız esir için 20 kişilik Harbeci grubu görevlendirilmiştir. Bolu mahkemesinde esirlerin durumu tescil edildikten sonra Fransız esirlerden 20 kişi Amasya Kalesi'ne, diğer 20 kişi de Tokat Kalesi'ne Harbeciler nezaretinde sevk edilmişlerdir (BOA, AE.SSLM.III. 71-4245).

Harbeciler, suçsuz olan ya da ehl-i ırz olan kişilerin teslim alınıp yerlerine ulaştırılmasında görevlendirilmişlerdir. Fransa taifesinden olan Jozef Mişel Nerodet adlı kişi, Fransız İhtilali neticesinde İstanbul'a gelerek kendi işiyle meşgul olmuştur. Fakat 1798 yılında Osmanlı- Fransız savaşı nedeniyle, İstanbul'da bulunan Fransızlarla birlikte Jozef Mişel de tevkif edilerek Amasra Kalesi'ne kalebend edilmiştir. Daha sonra Jozef'in ehl-i ırz taifesinden kendi işiyle meşgul düzgün birisinin olduğunun anlaşılması üzerine Amasra Kadısı'na, Amasra Kalesi Dizdarı, ayan, zabitan ve iş erlerine 1800 yılında hüküm gönderilmiştir. Bu hükümde Jozef'in tayin edilen Harbeciye teslim edilerek İstanbul'a gönderilmesi emredilmiştir (Turgut, 2006: 230).

Harbecileri suçluların hapis mahaline gönderilmesi, esirlerin getirilip götürülmesi gibi işlerinin yanında devlet tarafından görevli kılınan şahısların güvenliğinden de sorumlu olduklarını görmekteyiz. Mesela Devletlü Ağa Paşa tarafından dokuz nefer kalafatçının Rusçuk Tersanesi'ne gönderilmesi esnasında yanlarında Harbeciler görevlendirilmiştir (BOA, C. BH. 126-6127).

Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra, Bâbü'lî'de tomruk vesair hizmetlerde bulunan Harbeciler ve Kapı Kethüdaları kaldırılınca, bunların sancakları Babu's-sade'ye nakledilmişti. Sancaklarının naklinden beri, Harbecilerin yaptığı işleri Humbaracı neferatı ve Kırçalı Sekbanları görmeye başlamıştı. Fakat Harbecilerin yerine muhakkak yeni bir grubun oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle taşrada vüzera dairelerinde eli gümüş değnekli olan Kavaslar kullanıldığı için, Bâbü'lî'de ve Serasker maiyetinde Kavasların istihdamına karar verilmiştir. Bab-ı Asafi ve Serasker maiyetinde de Harbecilerin görev değişikliklerine gidilmiştir. Bâbü'lî'de Muhzır yerine Tomruk Ağası unvanı ile Baş Kapı Kethüdalığı'ndan Silahşoran zümresine Tahir Ağa tayin edilmiştir. Bâb-ı Seraskeriye, Sekbanbaşı iken idam edilen Sufi Mustafa'nın yerine Kapıcıbaşılıkla tayin kılınan Ayutaban İbrahim Ağa tayin edilmiştir (Mehmed Esad Efendi, 2000: 634; Ahmet Cevdet Paşa, 2017: 3428; Uzunçarşılı, 1988a:211). Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu kurulurken, suçluların tevkifi görevinde bulunan Harbecilerin unvanı Kavasa dönüştürülünce, İstanbul'daki bir karargâhta 150 Kavas ve 500 Seymenden oluşan özel bir polis birimi kurulmuştur (Canatar, 2022: 66). Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra Ağa, Bayrakdar, Harbeci gibi tabirlerin kullanılması yasaklanınca, bu gibi tabirlerin kullanıldığı durumlarda soruşturmalar açılmıştır. İznikmid ahali arasında eskiden beri kullanılmakta olan Ağa ve Bayrakdar tabirlerini duyan II. Mahmud, bu hususun doğru olup olmadığı hakkında tahkikat istemiştir. Bu amaçla bir kişiyi göndermek üzere iken o tarafa memur edilen Hassa Haseki'lerinden Nuri Bey, görevini tamamlayarak İstanbul'a dönünce Nuri Bey'e husus hakkında sorular sorulmuştur. Nuri Bey, İznikmid ahali değil, Kocaili ve Hüdavendigâr Sancakları ahalisinin cümlesinde bu gibi tabirlerin kullanıldığını fakat nişan tahtaları gibi lafzın kullanılmadığını söylemiştir. Ayrıca Mütessellimlerin yanlarında olan Kavaslar dahi, bu taraflardan gitme Harbeciler ve hamallardan ibarettir. Memur hasekiden etraflıca bilgi alınıp padişaha arz edilmesi yönünde hüküm verilmiştir (BOA, HAT. 290-17394).

3. Harbecilerin Suçluların Nakli Sürecinde Görevlendirilmesi

İnsanlığın var oluş sürecinde suç ve suçlular her zaman olagelmıştır. Suç işlendiği vakit suçu işleyenlerin cezalandırılması ya da hapis süreci başlamıştır. Hapis cezaları toplumların yerleşik hayata geçmesiyle suç karışanların tutulacağı özel mekanların inşa edilmesiyle başlamıştır. Ceza alacak kişilerin toplumun huzurunu bozacak işlere veya kanunlar dışına çıkması gerekmektedir. Bu gibi işlere karışan kişiler toplumdan uzaklaştırılarak kendilerine çeki düzen vermeleri istenmiş ya da suçun nispetine göre ağır cezalara çarptırılmıştır (Aksın ve Baytimur, 2010: 11).

Osmanlı Devleti'nde suçlu bulunan kişiler, idam, hapis, sürgün, kalebend, katle bedel hapis, kürek cezası, manastır bend, cezire bend gibi cezalara çarptırılmaktadır. Hapis ve sürgün cezası alan şahısların, ceza mahalline göndermede farklı türde görevliler bulunabilmektedir. Cezanın infazı için Çavuşbaşı'ların dışında Kapı Kethüdaları, Kapucubaşılar, ocaktan gönderilen Mübaşir, Yeniçeri Zabitleri, kazalarda uygun görülen devlet memurları ve Harbeciler görev almaktadır (Baytimur, 2011:154). Mübaşir ve Harbeciler suçluları, suç mahalline götürüp teslim ettikten sonra, Kale Dizdari'nin suçluları teslim aldığı, kalede verilen cezaya çarptırıldığını ve emirsiz salıverilmeyeceklerine dair yazılan evrakla beraber, Harbeci ve Mübaşir İstanbul'a dönmüşlerdir (Toku, 2019:170). Suçluların teslim alındığına dair mahkeme kadılıklarından ilam çıkardı. İstanbul'da Hasköy sakinlerinden olan Yako adlı Yahudi, uygunsuz davranışları nedeniyle li ecclî't-edib (edeplendirme) ve emr-i alî gereği Harbeci mübaşeretiyle Gelibolu'ya sürgün edildikten sonra Gelibolu mahkemesine varınca suçlunun teslim alındığına ve cezasını çekeceği yere gönderileceğine dair mahkeme kadısından ilam çıkmıştır (BOA, C.DH. 250-12492).

Osmanlı Devleti ekmekğin üretimine önem verdiği gibi, burada yapılacak hilekârlığa karşı gereken cezayı vermekten geri durmamıştır. 1812 yılında uncu esnafından Kapulu Seyyid Abbas ve Düğmecî Seyyid İbrahim adlı kişiler kendi hallerinde olmadığı gibi ekmek üretimindeki kuralları ihlal etmişlerdir. Yapılan tahkikat neticesinde suçları sabit olunan şahısların cezası kesinleşince Kapıkethüdası ve Harbeci mübaşeretiyle Limni Kalesi'ne Kalebend edilmelerine dair ferman çıkmıştır. Harbeci ve Kapıkethüdası, kaleye vardıkları vakit suçluları kaleye koyup muhkem hapis ve kalebend edildiklerinden emin olduktan sonra, Limni Kalesi Dizdari'nin suçluları teslim aldığı ve kaçamayacaklarından emin olunduğuna dair haberin İstanbul'a verilmesi de emredilmiştir (Çeribaş, 2018:102-103).

Hırsızlık suçunu işleyen kişilerin Harbeci gözetiminde suç mahalline gönderildiği olmuştur. 1806 yılında Sarık İbrahim adlı kişi Ramazan-ı Şerif'ten önce hırsızlık suçunu yaparken yakalanmış ve bir daha İstanbul'a gelmemek üzere Bursa'ya sürgün edilmiştir. Fakat Sarık İbrahim İstanbul'a geri dönerek tekrar hırsızlık suçuna yeltenince, yakalanarak Harbeci İbrahim gözetiminde Kıbrıs Kalesi'ne kalebend edilmiştir (Alakuş, 2016: 224). Esnaf suçlarında Osmanlı Devleti'nin cezası kesindi, halkın gıda arzını sıkıntıya sokan ya da sahtecilik yapılan durumlarda suçlulara gereken ceza verilmiştir. İstanbul'da koyun eti ahaliye satılırken kuyruğu ile satılması gerekmektedir. Fakat Kumkapı'da kasaplık yapan Hasan adlı esnaf, koyun eti ve kuyruğunu ayrı ayrı satınca yakalanıp Kapı Kethüdası ve iki nefer Harbeci gözetiminde Seddü'l Bahr Kalesi'ne kalebend edilmelerine karar verilmiştir (Toku, 2019: 396).

Halkın huzurunu bozma, adalet mekanizmasının işlemesine mâni olma gibi durumlarda, suçlular yakalanıp cezaya çarptırılmaktadır. 1818 yılında Pirlavganda Kazası sakinlerinden Gelikoğu Mehmed, Delibaki ve oğlu Abdullah, Deli Ali, Çiçek oğlu Mehmed, Kel Hüseyin adlı şahıslar kendi hallerinde olmadığı gibi ahaliye türlü zulümlerde bulunmuşlardır. Bunlar birlik olarak kaza mahkemesini basarak türlü kötülöklere neden olmuşlardır. Bu nedenle mahkemeden verilen ilamla adı geçen suçluların yakalanıp farklı bir mahalle gönderilmelerinin zorunlu hale geldiği bildirilince, adı geçen kişiler, Çavuş ve Harbeci gözetiminde Magosa Kalesi'ne nefy ü kalabend edilmişlerdir (Genç, 2019: 243).

Katle bedel hapis cezasına çarptırılanların yanında Harbecileri görmekteyiz. Devletin koyduğu kuralların dışına çıkmanın yanında halka korku salmak, düzeni bozmaya yeltenmek de bu cezanın alınmasına neden olmuştur. Elli bir bölüğün neferlerinden olan Ekmekçi Musa, Saraçhane başında ekmek imalatında bulunurken, yapmış olduğu ekmekğin iki paralığında yirmi dirhem eksik ekmek çıkardığı tespit edilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda ekmekçinin Harbeci gözetiminde Seddülbahir Kalesi'ne katle bedel kalebend olunmasına karar verilmiştir (Alakuş, 2016: 221). Kanuna uymayarak katle bedel cezasına çarptırılan bir diğer kişi de Yeniçeri zümresinin yirmi beşinci bölük neferlerinden Kasap Hasan'dır. Bu şahıs 1806 yılında, kanuna aykırı olarak koyun ve kuzu kesip satmaya cesaret ettiğinden dolayı yakalanmıştır. Cezasının verilmesi gerektiği için Harbeci gözetiminde katle bedel Seddül-Bahir Kalesi'ne kalebend edilmiştir (Alakuş, 2016: 224). Saray-ı Atık

türbedarlarından olan Kara Mustafa adlı şahıs Kastamonu Sancağı'na bağlı Çanlı Kazası'nda meydana gelen vakıf tartışması nedeniyle sulhu sağlaması için mübaşir olarak görevlendirilmiştir. Fakat Mustafa, düzeni sağlaması gerekirken kaza ayanının ilamına memur olduğunu söyleyerek gece gündüz silahla dolaşarak ahaliyi rencide etmiş ve korku salmıştır. Kastamonu Sancağı Mutasarrıfı Mehmed Salih Paşa'nın bu durumdan haberdar olması üzerine mübaşir Mustafa'ya uygunsuz davranışlarda bulunmaması tembih edilmiştir. Yapılan emire ve tenbihe uymayan Mustafa'nın katli gerekli görülmeye başlamış ve buna bedel olarak Magosa Kalesi'ne kalabend edilmesine karar verilmiştir. Yanına da çavuş ve Harbeci verilerek kayd u bend ile nefy ü icla oluna denilerek yazılan Hatt-ı Hümayun gereğince katle bedel olarak Magosa Kalesi'ne sürgün ve kalabend olunması için ferman verilmiştir (Çeribaş, 2018: 239).

Osmanlı Devleti'nde kanunlara uymayan ve devlete isyan suçundan daha düşük suç işleyenlere sürgün cezasının verildiği görülmüştür. Harbecileri suçluların nakli sırasında sürgün cezasına çarptırılanların yanında görmekteyiz. 1801 yılında İstanbul sakinlerinden Seyyid Halil adlı kişi kendi halinde olmadığı gibi uydurulmuş haberlerle dedikodu yaptığı için halkın huzurunu kaçırdığı tespit edilmiş ve bu nedenle Halil'in Harbeci mübaşeretiyile Bursaya sürgün olunması için hüküm verilmiştir (BOA, A.DVN.KLB. 167-18). Suçlu, suç mahaline giderken Harbeci nezaretinde gönderilmiştir. 1806 yılında Rusçuklu Ahmed adlı kişi İstanbul'da hırsızlık suçundan yakalanmış ve eli kesilerek serbest bırakılmıştır. Fakat Ahmed, kendi halinde durmayıp edebe aykırı hareketlerde bulunmaya devam edince, memleketi olan Rusçuk'a Harbeci mübaşeretiyile sürgün edilmesi yönünde hüküm verilmiştir (Alakuş, 2016: 222). 1818 yılına gelindiğinde İstanbul sakinlerinden Berber Mehmed adlı şahsın, bazı camilerden küçük hahırlar çalıp sattığı tespit edilmişti. Bunun üzerine Topçubaşı olan Mehmed'in ifadesine dayanılarak Berber Mehmet yakalanmış ve Harbeci gözetiminde Midilli Adası'na sürgün edilmesine karar verilmiştir (Genç, 2019:129).

Sahte tezkire oluşturarak halkın parasını alan kişiler yakalandığı vakit, sürgün cezasına çarptırılmıştır. Paşalı Seyyid Mustafa adlı kişi Hırka-i Şerif Şeyhi hizmetindeyim diyerek eline aldığı sahte tezkire ile farklı yerlerden para toplamaya başlamıştır. Bu durumun tespit edilmesi üzerine şahıs yakalanarak Harbeci gözetiminde Bozcaada'ya sürgün edilmiştir (Alakuş, 2016:224). Halkın huzurunu bozma, devlet işlerine müdahale gibi durumlarda suçlular yakalanıp sürgün edilebiliyordu. 1815 yılında Muğla Kazası'na tabi Karpuzlu köyünden Molla Hüseyin oğlu Hasan, diğer köylü Hasan oğlu Süleyman, Çine köyünden Mustafa oğlu Mehmed, Şahin köylü Receboğlu Mehmed adlı şahıslar İstanbul'a gidip toplumsal huzursuzluğa neden olacak işlerde bulunmalarının yanında devlet işlerine yönelik aykırı hareketlerde bulunmaları neticesinde adı geçen şahısların tedib edilmesine karar verilmiştir. Bunlar Kapı Kethüdası ve Harbeciyle beraber ıslah-ı nefis oluncaya kadar Limni Kalesi'ne sürgün olunmaları fermanla emredilmiştir (Toku, 2019:170).

Harbeciler, devlet kademesinde hizmet görmüş şahıslar sürgün edildikleri zaman da görevlendirilmişlerdir. Şam Şerif'de ikamet eden Yeniçeri Ağası esbak Elhac Mehmed Ağa Şam yerine Amasya'da ikamet etmesi gerekirken buraya gitmemiştir. Bu nedenle Ferman-ı Âlî üzerine ocaktan memur olarak kol çavuşu ve bir nefer Harbeci görevlendirilerek sabık Yeniçeri Ağası'nın sürgün edilmesi esnasında kendisine eşlik etmeleri sağlanmıştır (BOA, C. AS. 463-19302).

4. Sonuç

Yukarıda Osmanlı Arşiv Belgelerine dayanılarak aktarılan bilgilerden de anlaşılacağı üzere Harbeciler, Osmanlı Devleti'nde Muhzır Ağa'nın maiyetinde yer alan özel bir silahlı kolluk kuvveti olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Sadece silahları içerisinde barutlu silah yoktu. En belirgin özellikleri ismini de aldıkları ellerindeki ucu gümüşten harbe idi. Harbeciler ismiyle anılan bu güvenlik birimini oluşturanların sırtlarında kaplan postundan yapılmış bir giysi bulunduğu o dönemden kalan kayıtlardan da anlaşılmaktadır. Bu özel güvenlik biriminin çok çeşitli görevlerde kullanıldıklarına tanık olunmaktadır. Her şeyden önce devlet teşrifatı sırasında Muhzır Ağa'nın yanında protokole katılırlardı. Ayrıca zaman zaman Yeniçeri Ağasının yanında da kolluk kuvveti olarak görev alırlardı. Esirlerin teslimi ya da İstanbul'a getirilmesi esnasında, Osmanlı yönetiminde suça karışan sürgün, kalebentlik, katle bedel hapis cezası alan kişilerin cezalarını çecekleri yerlere nakilleri sırasında Harbeciler görev almışlardır. Görevlendirilmeleri esnasında talep etmeleri halinde kendilerine at verildiği gibi harcırahları da verilmekteydi.

Harbeciler, suçluları yetkili kişilere teslim ettikten sonra teslim ettikleri yetkililerden aldıkları belgelerle birlikte İstanbul'a dönerlerdi. Harbecilerin üst düzey devlet görevlilerin görevlendirildikleri yerlere ulaşmaları sırasında da güvenlik görevini sağladıkları belgelerden anlaşılmaktadır. Harbeciler ayrıca savaşlarda esir edilen

kişilerin nakli sürecinde de görev almışlardır. Görülüyor ki Harbeciler denilen özel kolluk biriminin çok önemli görevleri vardı. Bu durum devletin onlara ne kadar çok güvendiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmelidir. Ancak 1826 yılında Yeniçeri Ocağı ortadan kaldırılınca Harbecilerden oluşan özel güvenlik biriminin de lağvedildiği ve yerine Kavas Teşkilatı'nın kurulduğu görülmektedir.

Ekler:

Ek1: Resmi kıyafetiyle Harbeci (Uzunçarşılı, 1988b:317).

Kaynaklar

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi

- Hatt-ı Hümayun (HAT), 290/17394. 29 Z 1241 (4 Ağustos 1826).
Mühimme Defteri: A. (DVNSMHH.d.), 57/ 755. 29 Z 1182 (6 Nisan 1769).
Ali Emiri Abdülhamid I: AE.SABH.I. 51/ 3620. 3 M. 1188 (3 Nisan 1774). 296/ 19881. 17 RA 1188 (28 Mayıs 1774).
Cevdet Nafia: C. NF., 23/ 1131. 13 R. 1183 (16 Ağustos 1769).
Cevdet Askeri: C.AS., 657/ 27623. 18 C 1225 (21 Temmuz 1810). 570/ 23947. 4 S 1187 (27 Nisan 1773). 463/ 19302. 12 Z 1235 (20 Eylül 1820).
Cevdet Maliye: C.ML., 264/ 10813. 15 ZA 1215 (30 Mart 1801).
Cevdet Dahiliye: C. DH., 41/ 2018. 2 CA 1205 (7 Ocak 1791). 14/651. 25 CA 1224 (8 Temmuz 1809). 250/ 12492. 28 B 1211 (27 Ocak 1797).
Cevdet Bahriye: C.BH., 205/ 9586. 29 L 1214 (26 Mart 1800). 126/ 6127. 25 Ş 1205 (29 Nisan 1791).
Ali Emiri Selim III: AE.SSLM.III., 96/ 5759. 29 L 1206 (20 Haziran 1792). 267/ 15420. 23 M 1215 (26 Haziran 1800). 246/ 14312.15 L 1219 (17 Ocak 1805). 71/ 4245. 27 L 1213 (3 Nisan 1799).
Ali Emiri Mahmud II: AE. SMHD.II., 96/ 8169. 1 CA 1226 (24 Mayıs 1811).
Kalebend Dosyaları Evrakı: A.DVN. KLB., 167/ 18. 15 M. 1216 (28 Mayıs 1801).

Diğer Kaynaklar

- Ahışhalı, R. (2020). Muhzır, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 31, 85-86. ss.). Ankara.
Ahmet Cevdet Paşa. (2017). *Târîh-i Cevdet*. C.12, Yayına Haz. Sadık Emre Karakuş- Murat Babuçoğlu. Ankara:Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kültür Yayınları.
Aksın A. ve Baytimur S. O. (2010). Osmanlı Devleti'nde Hapis Cezaları ve Uygulamaları (1791-1808), *XVI. Türk Tarih Kongresi*. (IV. Cilt, I. Kısım, ss.11-25). Ankara.
Aktepe, M. (1978). *Şem'dâni-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi Târihi Mür'it-Tevarih II*. A. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
Alakuş, M. (2016). BOA 6 (H. 1151-1152/1739) ve 31 (H.1221-1222/M. 1806-1807) Numaralı Kalebend Defterleri (İnceleme ve Metin). (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
Baytimur, S.O. (2011). *Osmanlı Devleti'nde Hapis ve Sürgün Cezaları (1791-1808)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
Canatar, M. (1997). Osmanlı Devleti'nde Kavaslar ve Kavas Teşkilatı. *İlmi Araştırmalar*, 4, 67-88.
Canatar, M. (2022). Kavas, *TDV İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 25, 66-68. ss.). Ankara.
Çeribaş, V. (2018). 33 Numaralı Kalebend Defteri (s. 1-133 /H. 1227-1229/ M. 1812-1814). (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
Çoruhlu, T. (2020). Mızrak. *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 30, 4-5. ss.). Ankara.
Develioğlu, F. (2015). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat*. (31. bs.). Ankara: Aydın Kitabevi.
Genç, H. (2019). 35 Numaralı Kalebend Defterine Göre (1818-1819) Osmanlı Devleti'nde Suç ve Suçlu Profili, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
Halaçoğlu, Y. (2014). *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Ankara:Türk Tarih Kurumu Yayınları.
İlgürel, M. (2009). Subaşı. *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 37, 447-448. ss.). Ankara.
İpşirli, M. (1991). Bâbîâli. *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 4, 386-389. ss.). İstanbul.
Köklünar, O. (2023). Moğolların Kullandığı On Korkunç İşkence Modeli ve Bu İşkencelerin Etkileri, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5-10, 493-508.
Mahmud Şevket Paşa. (1983). *Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti*. Ankara: Kara Kuvvetleri Komutanlığı Ankara Basımevi.
Mehmed Esad Efendi. (2000). *Vak'a-Nüvis Es'ad Efendi Tarihi 1821-1826*. Haz. Ziya Yılmaz. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.
Mustafa Nuri Paşa. (1992). *Netayic'ül- Vukuat Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi*. C. III-IV. Sadeleştiren: Neşet Çağatay. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
Özkaya, Y. (1994). *Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık*, Ankara: TTK Yayınevi.
Pakalın, M. Z. (1971). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. (2. bs., Cilt1). İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.
Sertoğlu, M. (1986). *Osmanlı Tarihi Lügatı*, İstanbul: Enderun Kitabevi.

- Şânî-Zâde Mehmed ‘Atâ’ullah Efendi. (2008). *Şânî-Zâde Tarihi II (1808-1821)*. Haz. Ziya Yılmaz. İstanbul: Çamlıca Basım Yayın.
- Taylesanizâde Hâfız Abdullah Efendi Tarihi. (2003). *İstanbul’un Uzun Dört Yılı (1785-1789)*. Haz. Feridun M. Emecen., İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları.
- Toku, Z. (2019). *34 Numaralı Kalebend Defterine Göre (s.1-106) H. 1230-1231/ M. 1815-1816 Yılları Arasında Osmanlı Devleti’nde Suç, Suçlu ve Cezalar (Değerlendirme-Metin)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turğut, V. (2006). *208 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Tahlili 1798-1800 (1213-1215)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988a). *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988b). *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları, II*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Yurt, D. (2020). Osmanlı Kumaş Sanatında Hayvan Motifi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, www.sosyalarastirmalar.com, 13-71, 1175-1181.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;
☒ Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.
  2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.
  3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.
  4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
-